

Ønsker du eller din arbeidsplass å abonnere på
Tidsskrift for Integrativ terapi?

Kontakt marie.farstad@gmail.com

Årsabonnement kr. 150,-

Aktiv analyse
Bevegelsesterapi
Kreativitetutvikling

INTEGRATIV TERAPI

TIDSSKRIFT FOR

INTEGRATIV TERAPI

MAI— nr 1 / 2007

*Livslang
utvikling*

- Redaksjonen
Marie Farstad
Eli Hustad
Anita Stokkeland

- På første side
Forsidebilde, "mennesker" av
Jon Nesje Johannesen.
"Tempel ved havet"
av Skjoldvor Wiseth.

- Bidrag sendes
Norsk Forening for Integrativ Terapi
Redaksjonen
Arbeidersamfunnets plass. 1
0181 Oslo

marie.farstad@gmail.com

- Trykk
Copy-Co, Oslo

- Utgiver
Norsk Forening for Integrativ Terapi
(NFIT)

- Styret i NFIT
Silvia Breuss Grøndahl
Nils Johan Aulie
Ståle Johansen
Jeanette L. Musæus

For mer informasjon se
www.integrativ-terapi.no

ISSN 0809-6171

Det må ikke kopieres fra dette tidsskriftet i strid
med åndsverksloven.

3-4 Leder

5 Hilsen fra Redaksjonen

6 Artikkel: Sosiale representasjoner, av Jeanette M. Musæus

23 Nytt fra Tollefsrud , Av Heini Ringel

25 Presentasjon av Mastergradueringer

30-31 Informasjon og annonser

32 Presentasjon av Utdannings- og forskningsutvalget

Ruth Eckhoff
Mail: ruth@musikk-og-bevegelse.no

Mobil: 90153774

Magritt Lundestad
Mail: Magritt.Lundestad@lu.hio.no
Mobil: 95251936

Liv Dons Samset
Mail: kybele@online.no
Mobil: 90822041

Eli Hustad
Mail: solvhust@online.no
Mobil: 95172920

Litteratur.

Magritt har startet arbeidet med å oppdatere litteraturlisten i studieplanen. Hun har opprettet kontakt pr. mail med personer som kan være høringsinstans for vurdering av litteratur. Det er også planer om å samle aktuelle artikler i kompendier til salg for studenter og andre interesserte. På sikt ønsker vi oss en innføringsbok i Integrativ terapi på norsk. Den er kanskje ikke så langt unna? Det er skrevet mange gode gradueringsarbeider som sammen kan danne grunnlaget for en bok.

Strever du i likhet med mange andre med å komme i gang med det skriftlige gradueringsarbeidet? Petzold foreslår at gode oversettelser av tyske artikler som også inneholder egne refleksjoner, kan godkjennes som skriftlig gradueringsarbeid. Da er det bare å gå i gang med å finpusse tysken.....

Hvem er vi?

Ruth Eckhoff er lektor i musikkterapi ved Norges Musikkhøgskole, samt integrativ terapeut og supervisor. Hun driver firmaet Musik og bevegelse. Har bred arbeidserfaring; spesialundervisning, psykiatri, flerkulturell musikkvirksomhet, selvutvikling gjennom musikk.

Liv Dons Samset er cand. polit. med basis i realfag og hovedfag i sosialpedagogikk fra Universitetet i Oslo. Hun har lang erfaring fra ledelse og rådgivningsvirksomhet i offentlig forvaltning. Er etterutdannet i Voice Dialogue-metoden hos Drs. Hal & Sidra Stone. Har eget firma og har arbeidet med undervisning og privatklienter. Tok Integrativ terapiutdanning for egenutvikling, og for å få et bredere grunnlag å stå på i klientarbeidet og større helhetssyn. Arbeider også med tekstiler og tekstiltrykk.

Magritt Lundestad arbeider som rådgiver/høgskolelektor ved førskolelærerutdanningen ved Høgskolen i Oslo. Hun har bred arbeidserfaring fra ledelse og undervisning, og har bl.a. skrevet flere lærebøker.

Eli Hustad er sykepleier med videreutdanning i psykiatri og Integrativ terapi. Har bred arbeidserfaring fra eldreomsorg og psykiatri.

: Leder

av Silvia B. Grøndahl

Kjære lesere av Tidsskrift for Integrativ Terapi!

Nå har jeg rukket å være leder i ett år for NFIT, og får nå endelig anledning til å skrive en leder. Jeg er også en av dem som etter flere år med en inspirerende utdanning i Integrativ Supervisjon endelig har fått levert og godkjent masteroppgaven i faget (se presentasjon av masteroppgaver fra s 25).

Det å ha tid og anledning til over flere år å bale med teoretiske innsikter og ny vitenskap og å bli kjent med et mangfold av praktiske erfaringer gjennom medstudenters erfaringer er en luksus. Vår store grunnlegger Hilarion Petzold har greid om og om igjen å tenne den intellektuelle interessen i meg. Samtidig opplever jeg at utvidelsen av den teoretiske forståelsen gir meg mer respekt for det som skjer i praksis rundt meg. Noen av de beste opplevelser, tross Petzold sine glimrende forelesninger, har jeg fra samarbeidet med kollokviegruppen. "Hva mener du egentlig med felt?" "Hvordan forstår du diskurs?" Situasjoner der tre til fem personer forklarer for hverandre hvordan de finner mening i teorien og i enkelte begreper. Og igjen og igjen kommer det opp spennende fortellinger fra livet, om det er fra jobb eller privat. Vi lytter intenst til hverandre. Overalt i våre liv kan vi finne de fenomenene som skal pugges til eksamen eller som skal taes inn i våre masteroppgaver. Kollokviegruppen er stedet der ingen lenger hører "hermetikk" når jeg nevner ordet "hermeneutikk", vi blir fortrolig med et felles språk, gruppen blir min intellektuelle sandkasse.

Mange ganger underveis har jeg også spurt meg selv om jeg virkelig ville grave meg så dypt inn i den akademiske verden og skrive en masteroppgave. Også der er det igjen samarbeidet som holdt liv i interessen. De berikende og ordrike utvekslinger med min masteroppgave- kollega brakte både forståelsen om teorien og forståelsen om meg selv stadig videre.

Noen sier: "teori er ikke noe for meg". Det finnes en forestilling om hva teori er, som ikke er forenlig med det flammende innlegget jeg her produserer. Det finnes en "sosial representasjon" (se art. s. 6)

om at teori er livsfjern og ubrukelig i praksis. Til det sier feltteoretikeren Kurt Lewin: ”ingenting er så praktisk som en god teori”. Ved hjelp av teoriene i sosialpsykologien, og integrativ terapi og supervisjon i særdeleshet, lærer vi å se på livet og på vårt arbeid med mer nyanserte og differensierte briller. Det blir mange flere ”båser” å putte våre erfaringer i. For alle strukturerer vi på en eller annen måte hvordan vi opplever samfunnet og enkeltpersonene rundt oss. Det å kunne tåle kompleksitet krever også at man til en viss grad forstår den. Vi gjør urett mot medmennesker om vi stadig forenkler saksforhold – selv om det i enkelte situasjoner kan være viktig for å belyse en enkelt sak.

Det finnes så mange måter å tilegne seg teori på. For noen fungerer det å tegne den, lage figurer, symboler eller bilder, andre må diskutere med hverandre eller noen bruker kroppen sin og bevegelser til å huske viktige konsepter. Mange timer med lesing blir belønnet med aha-opplevelser og gode samtaler. Vi forstår oss selv og hverandre på nye måter. På denne måten integrerer vi teorien, den blir en del av oss og ikke noe utenpåklisset. Derfor er det viktig å bruke god tid til den, og dele den med andre.

For de av oss som er under utdanning: ikke vent til det siste utdanningsåret med å danne en kollokviegruppe – dere går glipp av mye moro! Vår tankevirksomhet er like viktig som blodomløpet og den dype pusten, som dans og sang.

Veien til en muntlig og en skriftlig graduering blir stadig bredere å gå på. Vi har nå mange norske bidrag til integrative teori, både fra graduerings- og masteroppgaver.

Lykke til med dine møter med teori og god fornøyelse med lesing av bladet!

25. april 2007

Silvia Breuss Grøndahl

Kanskje er du ny i NFIT og har lyst til å lære mer om utdanningen og organisasjonen? Eller kanskje er du en erfaren terapeut som savner kontakt med fagmiljøet og har mange kloke tanker om hva en terapeut- utdanning bør inneholde? Redd for at det blir mye å gjøre? Gir man lillefingeren så tar de hele osv... Vi mener selv at vi har kommet fram til en god arbeidsmodell som er tidsbesparende, og gjør at en del kontakt og arbeid kan foregå via mail. Mye av arbeidet vil nå foregå i to komiteer tilknyttet UF. Det vil si at om du ikke ønsker å forplikte deg til å sitte i UF- utvalget for to år, men kan tenke deg å være med å gjøre en innsats for en periode, har du muligheten til å være med i en av komiteene:

Eksamen og godkjenningkomiteen.

Ruth er leder for eksamen og godkjenningkomiteen. Muntlig og skriftlig graduering skal administreres og koordineres med tyske hovedsensorer og norske medsensorer. Andre oppgaver er godkjenning av utdanningskrav som f. eks. egenerapi og bevegelsestrening, godkjenning av lærerterapeuter og co-terapeuter. Vi ser for oss at denne komiteen skal bestå av to til tre personer.

Kontakt evt Ruth Eckhoff:

ruth@musikk-og-bevegelse.no

Mobil:90153774

Studieplan og litteraturkomiteen.

Magritt er leder for studieplan og litteratur komiteen og fortsetter dette arbeidet sammen med Liv. Det er i løpet av de siste to årene lagt ned et betydelig arbeid i å oppdatere studieplanen i tråd med krav fra NOKUT. NFIT har som mål å få utdanningen godkjent som høgskoleutdanning. UF har også arbeidet med å gjøre studieplanen lettere tilgjengelig, slik at den kan fungere som en god veileder for studentene gjennom hele studiet. Kontakt Magritt Lundestad:

magritt.lundestad@lu.hio.no

Mobil:95251936

: Presentasjon av UF

Av Eli Hustad

UF: UTDANNINGS- OG FORSKNINGSUTVALGET, EN LITEN STUDIEADMINISTRASJON.

Retningslinjene.

UF-utvalget er underlagt foreningens formålparagraf og skal være NFITs ekspertorgan. Det utreder saker som oversendes fra styret og har en rådgivende funksjon, f.eks ved nærmere angitte utviklingsoppgaver og nye prinsipp saker. Utvalget har også faste delegerte oppgaver hvor det har beslutningsmyndighet. Kjernevirksomheten i UF er å utøve fagansvar for utdanningen i Integrativ terapi og eventuelle framtidige studieprogrammer i samarbeid med Norsk forening for Integrativ terapi, Fritz Pearls Institutt og Europäische Akademie für Psychosoziale Gesundheit. Utvalget skal ha en kvalitetssikrende funksjon i organisasjonen.

Endringer i løpet av siste året.

UF-utvalget, tidligere FU, har gjennomgått en rekke endringer i løpet av det siste året. Så langt er det utdanningen som har fokus for vår virksomhet, men på sikt er det ønskelig å stimulere til forskning. Derfor navneendringen fra FU til UF...

Det opprinnelige utvalget bestod av åtte medlemmer som ble valgt på årsmøte for to år siden. Siden den gang har noen sluttet og nye kommet til. I høst overtok Ruth Eckhoff som leder av utvalget etter Riitta-Liisa Olsen. Liv Dons Samset er utvalgets nyeste tilskudd, valgt på siste årsmøte. Magritt Lundestad og undertegnede er valgt for to år til. Vi har også et assosiert fjermedlem i Stavanger, Tone Haugs, som er vår kontaktperson ved Universitetet i Stavanger og har supervisjon som sitt fagområde i UF.

Lyst til å være med?

UF-utvalget skal bestå av seks medlemmer som velges på årsmøtet for to år av gangen. Denne gangen lyktes det ikke å skaffe nok folk, og i skrivende stund mangler vi fortsatt to medlemmer. Hvor er dere engasjerte, smarte og kreative NFIT-medlemmer? Vi vet at dere er der ute og vi vil gjerne ha dere med på laget! Å være med i UF er en glimrende anledning til å opprettholde kontakten med fagmiljøet og byr på gode muligheter til å holde seg faglig oppdatert.

: Hilsen fra redaksjonen

Her er vi igjen, med en ny utgave av tidsskriftet, som vi håper vil inspirere til tanker, ettertanke og refleksjon! Litt "meningsfullt forsinket" er vi også denne gangen (se under).

17. mars var det **årsmøte i NFIT**. Det er inspirerende å samles, og engasjementet var stort blant de fremmøtte. Det er videre imponerende å se alt arbeid som legges ned i og rundt virksomheten til Norsk Forening for Integrativ Terapi. Mange viktige saker ble berørt, og for de som ikke var tilstede av våre medlemmer kan det være både informativt og nyttig å lese referatet. Se også Nytt fra Tollefsrud og presentasjonen av UF i denne utgaven for å se litt av det som foregår i NFIT! Til årsmøtet hører også valg og nyvalg i forhold til medlemmers aktive innsats for NFIT, og dette innebar følgende forandringer for vår redaksjon:

Torill S. Linnerud og **Jon Nesje Johannesen** valgte å trekke seg etter 2 års arbeid. Vi takker dem for strålende innsats – Torill for velskrevne artikler, faglige innspill og grundig korrekturlesning, og Jon for vakre foto, malerier og dikt! Takk for laget! Vi har videre gleden av å ønske **Anita Stokkeland** fra utdanningsgruppe 10 velkommen som nytt medlem av redaksjonen! Vi ser frem til samarbeidet med Anita!

Den "meningsfulle forsinkelsen" har å gjøre med at vi i redaksjonen har tatt et veivalg for veien videre. Fra nå av vil det komme ut to utgaver i året – i **mai og november** – i stedet for tre utgaver slik det har vært de to siste årene. Vi kommer også til å skifte layout for å få et større, fyldigere og **mer leservennlig** fagtidsskrift. Målet er videre større bredde og dybde hva innhold angår. Og vi sier det igjen kjære lesere – innspill fra dere er kjærkomment, enten det gjelder faglige innspill og utveksling, artikler, forslag og i det hele tatt alt som kan gjøre dette tidsskriftet til et bedre og bedre fagblad. Vi ønsker oss blant annet faglige diskusjoner og praksisnære beskrivelser. Antagelig vil tidsskriftets navn bli forandret til **Tidsskrift for Integrativ terapi og supervisjon**. Vi mener det er en meningsfull utvidelse som vil tjene både tidsskriftet og fagmiljøet vårt i Norge. Studentene fra supervisjonsutdanningen har generøst bidratt med fagstoff og artikler – vi takker!

Send oss stoff aktuelt stoff til neste og fornyede utgave innen 15. september! Og bidra gjerne med annonser og abonnenter!

Vi ønsker alle våre lesere en riktig god sommer!
Marie Farstad og Eli Hustad

: Sosiale representasjoner

Av Jeanette Musæus

- og relevansen for Integrativ supervisjons teori og praksis

Innledning

I denne artikkelen vil jeg redegjøre for sosiale representasjoner og dette begrepets relevans for Integrativ supervisjons teori og praksis. Jeg har valgt dette emnet fordi jeg finner konseptet svært viktig og relevant for Integrativ supervisjon. Det har også overføringsverdi til terapeutisk praksis.

Sosiale representasjoner er et begrep som knyttes til sosialpsykologien, og begrepet har først i senere år blitt akseptert, selv om det allerede ble beskrevet av Serge Moscovici for ca. førti år siden. Opprinnelig var det sosiologen og antropologen Émile Durkheim som i 1925 først beskrev konseptet *kollektive representasjoner*. Dette dannet grunnlaget for Moscovicis videre arbeid med *sosiale representasjoner*. Moscovici forener med sitt begrep sosiologi og psykologi.

Jeg vil først presentere tre definisjoner av sosiale representasjoner. De to siste definisjonene tar utgangspunkt i Moskovicis definisjon. Jeg knytter hver definisjon opp mot Petzolds definisjon av begrepet og bidrar med mine egne refleksjoner. Deretter plasserer jeg sosiale representasjoner i en teoretisk sammenheng før jeg mer inngående forklarer begrepet. Til slutt vil jeg redegjøre for relevansen av sosiale representasjonsteorier for Integrativ supervisjonsteori og praksis.

Tre definisjoner av sosiale representasjoner

Definisjon, Moscovici (1984)

“A social representation: a system of values and practices with a twofold function: first, to establish an order which will enable individuals to orientate themselves in their material and social world and to master it; secondly to enable communication to take place among the members of a community by providing them with a code

: SPESIALSEMINARER

Norsk Forening for Integrativ Terapi tilbyr i forbindelse med grunnutdanningen i Integrativ terapi spesialseminarer som også er åpne for eksterne deltakere. Se vår hjemmeside for mer informasjon (www.integrativ-terapi.no). Det stilles krav til relevant bakgrunn innenfor helsefaglig-, sosialfaglig- eller pedagogisk utdanning.

SUPERVISJON 2

30. mai—3. juni 2007. Se vår hjemmeside for utfyllende informasjon. Læreterapeuter: Ingunn Vatnøy og Bjørn Klunde. Sted: Borge, Tønsberg

PROSESSUELL DIAGNOSTIKK

12.—16. juni 2007. Læreterapeut: Hilarion Petzold. Co-terapeut: Riitta-Liisa Olsen. Sted: Eidene, Tjøme

Dette kurset holdes også
3.-6. oktober 2007.
Læreterapeut Dietrich Eck
Co-terapeut: Jeanette Musæus

: BØKER OG ARTIKLER

Kan bestilles via vår hjemmeside, eller kontakt
Silvia Breuss Grøndahl på mail:
silviagrondahl@tele2.no

Blant annet:

BEVEGELSESTERAPI
Av Annette Höhmann-Kost
50,-

Vil du annonsere? Her er muligheten!

150,- per annonse

send en e-post til
marie.farstad@gmail.com

Bidrag til neste nummer må sendes til redaksjonen
innen 15. september 2007

Utdanning i

INTEGRATIV TERAPI

Mulig oppstart

av ny utdanningsgruppe

høsten 2007.

Ta kontakt for eventuelt

Opptaksintervju.

For mer informasjon, se våre nettsider:
www.integrativ-terapi.no

NORSK FORENING FOR INTEGRATIV TERAPI
Aktiv analyse – bevegelsesterapi – kreativitetsutvikling

30

for social exchange and a code for naming and classifying unambiguously the various aspects of their world and their individual group history.”

Min oversettelse: en sosial representasjon er et system av verdier og praksis med en dobbel funksjon: 1) å etablere en orden som vil gjøre menneskene i stand til å orientere seg i sin materielle og sosiale verden og å mestre denne; 2) å muliggjøre kommunikasjon blant medlemmer i et samfunn ved å sørge for en kode for sosial utveksling, og en kode for å navngi og klassifisere utvetydige forskjellige aspekter av deres verden og deres individuelle gruppe historie.

Denne definisjonen opplever jeg relativt omfattende og kompleks. Hvis jeg først tar utgangspunkt i Durkheims kollektive representasjoner gir det mer mening. Det sier noe om at flere av oss, en gruppe, har noen felles ideer og forestillinger som danner bakgrunn for kommunikasjon og dagligtale. Og ”kommunikasjon” forstår jeg her i vid forstand. Representasjonene gir oss muligheten til å kommunisere med hverandre om vår felles virkelighet. Slik Moscovici bruker begrepet ”sosial verden”, så oppfatter jeg at det ”sosiale” betegner et fellesskap, i tillegg til det sosiale aspektet mennesker i mellom. Hva han legger i ”sosial verden” er ikke gjort eksplisitt. Jeg velger å tolke det som hvordan vi omgås hverandre, for eksempel gjennom gester og dagligtale i et samfunn; en fellesskapsverden med et sosialt innhold. Dette får da en snevrere betydning enn den faglige betegnelsen **social** world (1) som brukes i Integrativ supervisjon.

Moscovici skriver også ”praksis” i sin definisjon. Med dette forstår jeg at representasjonene også manifesterer seg i handling. Videre forstår jeg det slik at sosiale representasjoner varierer fra gruppe til gruppe og samfunn til samfunn. Ved for eksempel å se på grupper sosiale posisjon i forhold til andre grupper, kan vi se hvordan grupper utvikler forskjellige sosiale representasjoner for seg selv og for verden utenfor gruppen. I denne konteksten kan man for eksempel si at fellesskapet rundt psykoanalysen har andre sosiale representasjoner enn fellesskapet rundt Integrativ terapi. Avslutningsvis synes jeg også det kommer tydelig frem av den første funksjonen i definisjonen, at reduksjon av kompleksitet blir viktig, nettopp for å lettere kunne orientere oss i verden.

Definisjon, Hewstone et al. (2001)

“A collective belief that is shared among many members of a society (e.g., concerning science, religion, individualism) and which involves both the representation and the transformation of knowledge.”

Min oversettelse: en kollektiv oppfatning delt av mange medlemmer i et samfunn (f.eks. vedrørende vitenskap, religion og i individualisme) som både gjelder selve representasjonen og omformingen av kunnskap.

Denne definisjonen er mer konkret og lettere tilgjengelig. Samtidig går viktige elementer tapt på veien. Jeg konstaterer at Hewstone et al. verken berører det materielle eller praksis i sin definisjon, men kun abstrakte fenomener. Definisjonen oppfattes dermed mer avgrenset og endimensjonal i forhold til Moscovici's definisjon.

Definisjon, Petzold (2002)

”Sosiale representasjoner er kollektive kognisjoner, kollektiv vilje som viser seg i praksis og kollektive emosjoner”.

Petzold utvider og videreutvikler begrepet til Moscovici. I hans forståelse av sosiale representasjoner integreres *kollektiv vilje* (som viser seg i praksis) og *kollektive emosjoner*, i tillegg til *kollektive kognisjoner* som allerede ligger i begrepet. Vi ser her at Petzold spesifiserer og drar inn flere menneskelige dimensjoner. Moscovici utelukker ikke emosjoner i sin litteratur, men Petzold gjør dimensjonen eksplisitt i sin definisjon, og det er klargjørende. Vilje (fra volition) som Petzold her innbefatter, er vilje som viser seg i praksis. Altså et handlingsaspekt. Dette oppfatter jeg er i tråd med definisjonen til Moscovici. Petzold har også utviklet begrepet *komplekse sosiale representasjoner*. Komplekse sosiale representasjoner ser vi f.eks. ofte i arbeidslivet, der vi er sammen om tanker og handlinger (ko-operasjon og ko-kreativitet). Her trekker han inn **ko-respondens** (2) og meta-refleksjon i **polylogiske** (3) **diskurser** (4). Han trekker også inn **performans** (5), i det handlingsaspektet er utøvelse av ferdigheter.

Jeanette Louise Musæus

Tittel: Sosiale representasjoner og erfaringer om supervisjon/ veiledning i psykiatrifeltet.

Dette forskningsprosjektet er blitt gjort på bakgrunn av interesse for faget og feltet, og at liknende forskningsprosjekt i andre europeiske land er gjennomført. H. G. Petzold har vært en av initiativtakerne. Spørreskjemaet er basert på et kombidesign (kvantitativ og kvalitativ tilnærming), og er delt ut til psykiatriske enheter i fire helse-regioner i Norge. Formålet med prosjektet er todelt. Det ene har vært å kartlegge tendenser mht omfang og organisering av - supervisjon, forestillinger om supervisjon og supervisor, og til slutt å kartlegge positive og negative supervisjonserfaringer. Alder og kjønn er også tematisert. Det andre formålet har vært å øke bevisstheten om supervisjon, supervisjonsteori, supervisjonspraksis og ønske om å bidra til feltutvikling. Oppgaven er skrevet med Integrativ supervisjons metateorier som grunnlagsposisjon. I oppgaven impliserer dette bl.a. tyngde i relevante sosialpsykologiske teorier som en del av middels rekkevidde teorier.

Ingunn Vatnøy og Ireen Ruud

Tittel: Petzolds påvirkning på supervisjon som fag og praksisdisiplin. Sett ut fra teorier om identitet og makt.

Summary: Forskningsstudiet er en litteraturanalyse som undersøker hvilke implikasjoner Hilarion G. Petzolds teorier om identitet og makt har for supervisjon som intervensjonsdisiplin. Metoden er fenomenologisk-strukturell hermeneutikk innfallsvinkel til analyse av tekst. Diskusjonen av sentrale begreper ledet til ko-respondensmodellen. Som et handlingsteoretisk prinsipp i den integrative teorien, ble modellen et sentralt redskap i analyseprosessen. **Keywords: Hilarion G. Petzold, supervisjon, identitet, makt, ko-respondensmodell som handlingsteori.**

Ruth Eckhoff og Silvia Breuss Grøndahl

Tittel: **Supervisjon / veiledning for musikkterapeuter i Norge i 2004.**

Omfang, organisering, erfaringer og sosiale representasjoner. En studie basert på en spørreskjemaundersøkelse.

Stikkord: integrativ supervisjon, musikkterapeuter, sosiale representasjoner, social world, felt.

Forskningsstudien undersøker i hvilken grad musikkterapeuter i Norge bruker supervisjon/ veiledning, hvordan denne oppfattes, hvilke erfaringer som ble gjort og hva som forventes. Vi spør etter forestillinger om en "god supervisjon" og belyser dette med teorien om "sosiale representasjoner" (Moscovici, Petzold). Vi undersøker også den relevante litteraturen om emnet i Norge og andre land med innflytelse på musikkterapi i Norge. Diskurser i det akademiske miljøet blir beskrevet og forklart. Undersøkelsen gir også en oversikt over i hvilke felt musikkterapeuter jobber i og blir påvirket av. Ikke overraskende viser det seg at supervisjon bare blir brukt i liten utstrekning. Forventningene går i retning av forbedret profesjonalitet, støtte og avlastning og hjelp til å finne fram til bedre intervensjoner. Denne studien er den første i sitt slag i Norge og åpner for behovet for mer forskning innenfor området.

Riitta-Liisa Olsen og Bjørn Klundes masteroppgaver vil vi komme tilbake til i en senere utgave av tidsskriftet.

Ut i fra dette forstår jeg, og mener også det er hold i betegnelsen komplekse sosiale representasjoner. Det er sammensatt, det har flere dimensjoner og perspektiver og er dermed komplekst. Petzold skriver videre at representasjonene lagres ikke bare i form av språk og statiske bilder, de kan være som en indre film og ha flere etterfølgende scener og de kan likne sekvensielle hologrammer der flere sanser er involvert.

Jeg støtter meg til Petzold når han integrerer emosjoner i representasjonene. Sett fra et sosialpsykologisk perspektiv er det liten tvil om at følelser også kan være kollektivt formet i en sosial kontekst. Sosiale representasjoner som stereotypier er et godt eksempel på at det også er affektive strukturer knyttet opp mot sosiale grupper i et samfunn. Et litt annet perspektiv som også støtter denne tilføelsen, er at emosjoner også er knyttet til tankene våre. Tanker produserer følelser og følelser produserer tanker (nevrovitenskap) (dette er bl.a. grunnlaget for top-down og bottom-up tilnærming (6) i Integrativ terapi). I Petzolds definisjon, blir det også lagt vekt på kollektiv vilje, og at viljen ligger forutfor praksis eller handling. Jeg støtter meg til utvidelsen av begrepet slik Petzold beskriver det. Han bevisstgjør vår vilje bak praksis og våre emosjoner bak representasjonen; kompleksiteten ved oss mennesker og de sosiale prosesser.

Teoretiske referanserammer

Sosial representasjon og sosial kognisjon

Teorier om sosiale representasjoner er ofte å finne i litteratur i tilknytning sosial kognisjon, som en del av sosialpsykologien. Teorier om sosiale representasjoner og teorier om sosial kognisjon har likhetstrekk, men er også klart divergerende. Nedenfor vil jeg kort redegjøre for likheter og ulikheter mellom disse to teori-retningene, for dermed å sette sosiale representasjoner i et annet perspektiv, som kan bidra til økt forståelse.

Begge teori-retningene viser gjennom sine kunnskapsstrukturer tilnærminger til sosial tenkning (Augoustionos et al. 2006:94). Det som også er felles er at disse strukturene, i form av representasjoner, kategorier og skjema av internalisert sosial kunnskap, gjør det lettere for oss mennesker å bearbeide sosial (men også annen) informasjon (Augoustionos et al. 2006:94). Representasjoner, kategorier og skjema bidrar til å redusere den *sosiale* verdens

kompleksitet. Det gjør det enklere for oss å orientere oss i verden ved hjelp av heuristikk og snarveier.

Teoriretningene forstås også som affektive strukturer med iboende normative og evaluerende dimensjoner (Augoustionos et al. 2006:94). Det som kanskje er det største skillet mellom disse to teoriene, er at typiske informasjonsbearbeidings- modeller innenfor sosial kognisjon har et individualistisk perspektiv, mens teorier om sosiale representasjoner fokuserer mest på sosiale og kollektive prosesser (Augoustionos et al. 2006:94). Empirisk arbeid mht sosiale representasjoner vektlegger *innholdet* av sosial kunnskap, og i mye mindre grad kognitive prosesser knyttet til denne kunnskapen (Augoustionos et al. 2006:94).

Moscovici bygger bro og binder sammen det individuelle og det sosiale perspektivet i et dialektisk forhold hvor de beriker hverandre. I dette ligger det naturlig nok implikasjoner for **interaksjon** (7) og betydningen av kultur. Kontekst og kontekstens innhold blir av betydning.

Postmodernismen og attribusjonsteori

Sosialpsykologien beskjeftiger seg med forholdet individ – samfunn. To teoretiske hovedlinjer om hvordan man forstår og forklarer individets og samfunnets representasjoner og gjengse oppfatninger, er attribusjonsteori og postmodernistiske teorier. Postmodernismen i denne betydningen innbefatter teorier som har et klarere fokus på sosiale prosesser, og ser mer på fenomener som diskurs og situasjonelt varierende sosiale konstruksjoner (Augoustinos & Walker, 1995 i Køhn 2002:4).

Slik jeg ser det er sosiale representasjoner et eksempel på sosialkonstruktivisme (Vygotsky), nettopp fordi en gruppe mennesker gjennom språket og sosiale sammenhenger *konstruerer* forestillinger eller kollektive representasjoner. Postmodernismen og sosialkonstruktivisme er en motsats til attribusjonsteorier som har hovedfokus på individet og individuelle representasjoner. Det er likevel verdt å minne om en felles forankring. Attribusjonsteori og sosial representasjonsteori mener, i henholdsvis større eller mindre grad, at årsaksforklaringer i dagligdagse hendelser også grunnes i indre kognitive prosesser.

Margrethe Sørensen

Tittel: **Stigma og seksuelle overgrep.**

En intervjuundersøkelse i forhold til mennesker som har vært utsatt for seksuelle overgrep og ansatte som arbeider ved Støttesentre mot seksuelle overgrep.

Denne studien er foretatt i forhold til stigmatisering av mennesker som har vært utsatt for seksuelle overgrep. Hensikten var å finne ut noe om i hvilken grad de som har vært utsatt for overgrep selv føler seg stigmatiserte, hvordan stigma kan virke inn på ulike sider ved menneskers identitet og livssituasjon, og videre å få frem fordeler og ulemper med ulike måter å håndtere dette på. Kvalitative intervjuer ble gjennomført med ti informanter som har vært utsatt for seksuelle overgrep (brukere av støttesentre) og ti informanter som arbeider ved Støttesentre mot seksuelle overgrep i Norge. Funnene i studien viser at samtlige brukere opplever det stigmatiserende å ha vært utsatt for seksuelle overgrep, de føler seg annerledes i møte med andre. Det er en tendens til at de opplever seg mindre stigmatiserte etter å ha fått relevant hjelp, enn de gjorde før de fikk hjelp. Funnene viser at det er en fordel å tenke nøye over mål/ hensikt, til hvem, hvilket tidspunkt og på hvilken måte man forteller om egne overgrep. Samtlige informanter er glad for å ha meddelt seg til noen i hjelpeapparatet. Man har rett til informasjonskontroll om det man har vært utsatt for. Å bidra til å forhindre at andre utsettes for overgrep, er et viktig moment for å rapportere om hendelsene.

Gudrun Nordmo og Heini Ringel

Tittel: Supervisjon for tolker

Formålet er å begrunne og beskrive et opplegg for supervisjon med tolker som arbeider med flyktninger og innvandrere i Norge. Forfatterne tok utgangspunkt i egne kliniske erfaringer, tidligere publikasjoner på området og egne undersøkelser i form av seminarer, spørreundersøkelser og dybdeintervjuer. Selv om det ble tydelig hvor godt tolkene klarer seg under relativt dårlige rammebetingelser, som f.eks. uvetting bruk av og forventninger til tolkene, vil den skisserte modellen for gruppesupervisjon kunne styrke deres profesjonelle identitet og personlige mestringssevne. Å fjerne seg fra tenkning om "tolken som usynlig" til å anse tolken som en aktiv deltaker i samtalepartnerens tjeneste bør også være av særlig interesse for offentlige arbeids- og oppdragsgivere.

Arild Stensland

Tittel: Coaching. Fra rådgivning, terapi og organisasjonsutvikling. – Via sosialpsykologi, økonomi og veiledning?

Arild redegjør for og drøfter bruk av begrepene rådgivning, supervisjon, veiledning og coaching internasjonalt og i Norge. Videre blir det spesielt redegjort for Integrativ supervisjon og Integrativ og differensiert coaching. Det er bl.a. gjennomgått en betydelig del av den faglitteraturen som finnes i Norge innen veiledning i tillegg til amerikansk og tysk pensumlitteratur.

Sett i lys av de foregående argumenter, vil jeg plassere sosiale representasjoner med sin hovedtyngde blant postmodernistiske teorier, fordi sosiale representasjoner legger størst vekt på det sosiale aspektet ved hvordan vi kan forstå sosial atferd og tenkning.

Sett fra et annet perspektiv undrer jeg meg over om attribusjonsteori, som en individualkognitiv teori, til en viss grad kan overlappes sosial representasjonsteori, fordi representasjonene også er individuelle, i den forstand at de finnes hos det enkelte individ i et samfunn. Da mener jeg at representasjonen er en forutsetning hos den enkelte for at det skal kunne bli en kollektiv representasjon som en gruppe eller et samfunn deler. Eller er det omvendt, at det kollektive er en forutsetning for representasjonene hos den enkelte? Det er vel høyst sannsynlig en vekselvirkning her.

Moscovici (2001:55) gjør en liten sammenlikning mellom attribusjoner og sosiale representasjoner. Moscovici tar da utgangspunkt i den amerikanske attribusjonsteorien, som i hovedsak er tuftet på hvordan vi attribuerer årsaker til mennesker *eller* til omgivelsene våre; de overser dermed sammenhengen mellom individet og miljøet. Dette blir for ensopret og for lite komplekst. Videre sier Moscovici at sosiale representasjoner sørger for det motsatte. De *binder* sammen, eller skaper en sammenheng, mellom mennesket og miljøet. Representasjonene dannes nettopp i den hensikt å ivareta individets, holdningenes og fenomenenes mangfold og ulikhet. Hensikten er videre å oppdage hvordan enkeltmenneske og grupper kan konstruere en stabil og forutsigbar verden *med* dens forskjellighet, og å danne en konsensus blant menneskegrupper som ivaretar forskjellighet.

Det som gir meg det beste utgangspunktet, og som er i tråd med Integrativ supervisjons metateorier (som f.eks. antropologi og samfunnsteori), er *også* å se attribusjon i lys av sosial representasjonsteori, altså å se etter sosiale og kollektive forklaringer. Dette vil hjelpe oss til bedre å forstå hvor attribusjoner kommer fra (Hewstone 2001:211). Det er en god del forskning som bekrefter betydningen av å se etter forklaring på attribusjon i sosiale og kulturelle systemer, i motsetning til indre kognitive prosesser. Forskning er bl.a. gjort av Shweder og Bourne (1982) og Joan Miller (1984).

Forklaring og eksempler på sosiale representasjoner

Før jeg går videre med en mer inngående redegjørelse, vil jeg gjøre en begrepsavklaring som jeg synes er nyttig: Moscovici (2001:33) skiller mellom kollektive representasjoner og sosiale representasjoner. Han skriver at sosiale representasjoner er en *spesifikk* type kollektive representasjoner (kollektive representasjoner er en motsatt til **subjektive teorier** (8), i den forstand at det i sistnevnte er snakk om én eller noen svært få personer som har andre ideer eller forestillinger). Det som også skiller sosiale representasjoner fra Durkheims kollektive representasjoner, er de sosiale representasjonenes dynamiske natur (Augoustinos 2006:37).

Representasjonene er spesifikke fenomen forbundet til en måte å forstå og kommunisere på. En måte som både danner virkelighet og sunn fornuft. Representasjonene er sosiale på tre måter: **1)** de er upersonlige i den forstand at de tilhører alle, **2)** de er upersonlige da de er representasjonene av andre, som tilhører andre eller en annen gruppe og **3)** de er personlige fordi vi føler de tilhører oss selv.

Sosiale representasjoner dannes alltid på bakgrunn av kommunikasjon og gjensidig påvirkning. De kan være enten materielle/fysiske eller mentale. Den doble funksjonen, slik jeg forstår Moscovici, går ut på at organiseringen og strukturen av en representasjon blir formet av kommunikasjonssinnflytelser *samtidig* som representasjonene også *muliggjør* kommunikasjon. Sosiale representasjoner gjør samhandling mulig, og er på samme tid en *basis* for samhandling. Denne dialektikken er essensiell for å forstå sosiale representasjoner. Representasjonene utgjør et interpretasjonsfellesskap som gjør det mulig for individ og gruppe å konstruere en virkelighet.

Representasjonene blir dagligdagse, eller såkalt sunn fornuft ("common sense") om generelle tema som f. eks. AIDS, kjønn, helse, sykdom, intelligens etc. De kan være politiske, ideologiske, medisinske, religiøse, kulturelle eller historiske. De sniker seg inn og frem mellom oss mennesker, og ofte tar vi de for gitte sannheter. De blir til gjennom diskurser og samtaler med våre venner og kollegaer (ko-respondensprosesser) og de sirkulerer gjennom massemedia som radio, aviser og tv. Sagt på en annen måte: representasjoner understøttet av sosial påvirkning som kommunikasjon, utgjør virkeligheten i våre daglige liv, og er svært viktig i etableringen av de

: Mastergradsoppgaver i Integrativ supervisjon

Mastergradsstudentene i Integrativ supervisjon

Norske masteroppgaver i Integrativ supervisjon

Flere av NFITs medlemmer har de senere år deltatt i en videreutdanning i Integrativ Supervisjon, Coaching og Organisasjonsutvikling, som ble tilrettelagt i samarbeid mellom NFIT (Norsk Forening for Integrativ terapi), FPI/ EAG (Fritz Perls Institut/ Europäische Akademie für Gesundheit, Tyskland), og Vrije Universiteit Amsterdam, Nederlande. Utdanningen ble ledet av prof. Hilarion Petzold. Den følgende oversikten beskriver noen av de arbeidene som legges frem som masteroppgave for godkjenning som Master of Science i «supervisjon, coaching og organisasjonsutvikling» ved Donau-Universitet i Krems, Østerrike.

Jan Sjøberg

Tittel: **Polylogue and dialogue – characteristics and social representations (Polylog og dialog – kjennetegn og sosiale representasjoner)**

Jan ser på teoretisk forståelse av begrepene polylog og dialog, med et hovedfokus på polylog. Videre vil han via eksempler studere hvordan polyloggen utspiller seg. Metode: Observasjon, intervju og spørreskjema.

- Kontakten mellom Tollefsrud-Institutt og Beitostølen Resort har ført til et konkret forslag om et seminartilbud til bedrifter:

Yrkesaktiv etter 60 ?

Mandag 21. - torsdag 24. mai 2007.

I samarbeid mellom Beitostølen Resort og Tollefsrud Institutt tilbys et kurs som skal hjelpe deltakerne til å reflektere og planlegge sine neste yrkesaktive år.

Forøvrig arbeider Tollefsrud-Instituttets styre med andre idéer og kontakter som bl.a. skal kunne bidra til stiftelseskapitalen - alle innspill er velkommen! Ta kontakt med f.eks.

Heini Ringel, mob. 90182062, eller <heini@ringel.no>.

I midten av september vil styret for Tollefsrud Institutt invitere til "KICK-OFF" for den videre satsningen—mer info kommer senere!

båndene mellom oss mennesker som gjør at vi føler oss knyttet til hverandre (affiliasjonsteori tangerer her sosiale representasjoner). Med bakgrunn i det ovennevnte, kan det konkluderes med at fremveksten av sosiale representasjoner er et **emergens (g)** fenomen.

I sin teori trekker Moscovici inn prosessene *ankring* og *objektivering*, som ledd i konstitueringen av representasjonene. Ankring er integrasjonsprosessen som finner sted når nye fenomen dukker opp. Sosiale representasjoner kan f.eks. være ankret i et religiøst livssyn. Fenomenene blir sammenliknet og relatert til allerede eksisterende sosiale representasjoner og får da etter hvert sin plass i "terrenget". Når vi navngir og klassifiserer representasjonene, er dette to aspekter av ankring (Moscovici 2001:47). Når vi har klassifisert eller kategorisert et ukjent fenomen (ankring) som ender i en sosial representasjon, har vi ikke bare muligheten til å kjenne det igjen og forstå det, men også til å *evaluere* det; enten som positivt /negativt eller som normalt/unormalt (Augoustinos 2006:39). Sosiale representasjoner har dermed også en betydning mht. emergens av sosiale holdninger (Moscovici 1984:35 i Augoustinos 2006:39). Objektivering skjer etter ankringsprosessen. Dette er prosessen fra et abstrakt ukjent fenomen, til en konkret sosial realitet ("sannhet") mennesker deler - en kollektiv konsensus. Dette kan være ideer og forestillinger.

Når vi klassifiserer og danner sosiale representasjoner, gjør vi det på bakgrunn av prototyper (Moscovici 2001:45). Mange av de sosiale representasjonene som dreier seg om stigmatisering og sosiale grupper (f.eks. stereotypier), er tillært gjennom en kombinasjon av sosial konsensus og etterfølgende erfaring som er påvirket av sosial oppfatning.

I det kommende avsnitt vil jeg kort referere fra Augoustinos, Walker og Donaghue (2006:257-259) som beskriver hvordan fordommer oppstår.

Sosiale grupper etablerer sosial distanse for å gjøre andre mennesker som er like, ulike (Moscovici og Perez, 1997 i Augoustinos 2006:257). Sagt på en annen måte er sosial distanse en *konsekvens* av fordommer for å differensiere mellom seg selv og inngruppen og andre. Fordommer dannes altså *ikke* på grunnlag av kategorisk persepsjon av andre i en viss sosial distanse. Sosiale representasjoner i

i et sosialt miljø eller i en undergruppe gjør det mulig for undergruppen å differensiere seg fra en annen gruppe med andre representasjoner.

Fordommer deles via språk og kommunikasjon om ideer etc., gjennom media, normer og sosiale roller. Stereotyper kan naturlig nok gi oss mye informasjon og er et produkt av gruppeinteraksjon, politiske diskurser, forhandlinger m.m. Stereotyper kan ha en symbolsk, politisk og ideologisk funksjon (Augustinos 2006:258).

Sosiale representasjoner hjelper oss med å gjøre det fremmede/ ukjente til noe velkjent. Moscovici skriver (2001:47) at det som er uidentifisert, får en identitet gjennom sosiale representasjoner, f.eks. dagligtale. Ut i fra et slikt syn, hevder han at alle individer og grupper er stigmatisert psykologisk eller politisk.

Representasjonene vokser seg sterkere gjennom tradisjon. Vi er ofte ikke oppmerksomme på sosiale representasjoner som sirkulerer mellom oss. Dette betyr at vi kan være uoppmerksomme på hvordan vi tenker og tar avgjørelser i den sosiale verden. Jo mindre vi er klar over opprinnelse til representasjonene, jo større påvirkning har de på oss.

Selv om ikke dette kommer frem av Moscovici sin definisjon, skriver han at en representasjon også avstedkommer følelser (2001:32). Dette er i tråd med Petzolds utvidelse. Representasjonene blir en del av oss, inkarnert, på en lignende måte som Bibelen snakker om inkarnasjon; "word became flesh" (Moscovici:2001).

Moscovici beskriver og skjelner også mellom en "vitenskapsverden" (reified universe) og en "konsensusverden" (consensual universe), hvor sistnevnte er en verden av "common sense" eller gjengse oppfatninger og det vi betegner som sunn fornuft. Han hevder det er omdanning av vitenskap og ekspertise som gir oss "common sense"-oppfatninger. Sagt på en annen måte blir vitenskapen og ekspertisen alminneliggjort. Lekfolk forenkler og reduserer kompleksiteten gjennom sosiale representasjoner som blir forståelige og kulturelt godtatt. Men her må man ikke forledes til å tro at sosiale representasjoner ikke finnes i vitenskapelige kretser. Representasjonene finnes overalt, men er ulike mht til kultur, miljø, paradigme etc.

: nytt fra Tollefsrud

av Heini Ringel

- Brosjyren som presenterer Tollefsrud-Institutt er trykket i 500 eks. og ble for første gang vist frem under NFITs årsmøte. Målet er at hver av disse brosjyrer skaffer oss minst kr 1.600,- i inntekter til stiftelseskapitalen.
- Styret i Tollefsrud-Institutt DA arbeider også med å etablere en hjemmeside som skal gi utdypende informasjon om stiftelsens og instituttets bakgrunn og formål.
- Tollefsrud-Institutt DA skal registreres i Brønnøysund-registeret, og som en forutsetning ble det engasjert en profesjonell revisor.
- Når registreringen er på plass og hjemmesiden ferdig vil alle medlemmer få tilsendt en informasjonspakke som inneholder en mal og en veiledning for henvendelser til potensielle givere. Videre vil alle bli invitert til en liten workshop for å forberede slike henvendelser. Vi har bare én sjanse for å lykkes!
- Under NFITs årsmøte ble det fattet følgende vedtak: "Medlemmene i NFIT oppfordres til å bidra til stiftelseskapital for Norsk Institutt for Integrativ terapi og supervisjon både gjennom kjøp av ideelle

- 16.** Metahermeneutisk triplex refleksjonsmodell: en modell som synliggjør refleksjonsnivåer og eks-sentrisitet, hyper eks-sentrisitet og hyper hyper eks-sentrisitet (dette er ulike nivåer av å se over (i betydningen supra og meta) med en transenderende kvalitet (dypere og bredere)(min forståelse). Se mer om dette i *Notater om Integrativ Supervisjon*.
- 17.** Fundert kollegialitet: "Kollegaer er mennesker som har et felles "livsverden"-fundament og et felles sosialt referansesystem. De har samme rang og verdsetter hverandres suverenitet og omgås og relaterer til hverandre med respekt for hverandres integritet." (Petzold 1998:291, oversatt til norsk av Silvia B. Grøndahl)
- 18.** Se notat 22 "Organisasjonskultur" i *Notater om Integrativ Supervisjon 2006*
- 19. Taus kunnskap:** kunnskap som er knyttet til handling og ferdighet, men som i liten grad er formulert muntlig eller skriftlig, jf. Donald Shcøn (1983) Se f.eks. Lauvås og Handal (2000).

REFERANSER:

- Augoustinos, M., Walker, I., Donaghue, N.,** 2006. *Social Cognition. An Integrated Introduction*. 2. editon. London: SAGE Publications Ltd
- Grøndahl, S.B., Vatnøy, I.P., (red.),** 2006. *Notater om Integrativ Supervisjon*. Oslo: CONFLUX Forlag, s.147-149.
- Hewstone M. og Stroebe W.** (Third edition, 2001). *Introduction to Social Psychology*. Oxford,UK. Blackwell Publishers
- Klein, S.,** 2004. *Lykkeformelen*. 2. opplag. Gyldendal Norsk Forlag AS
- Köhn, K.,** 2002. *Sosiale representasjoner av psykiske problemer*. Levert som hovedoppgave ved Psykologisk institutt. Universitetet i Oslo
- Moscovici, S.,** 2001. *Social Representations. Explorations in social psychology*. New York: New York University Press.
- Musæus, J.L.,** 2006. Begrepe sosial verden, sosial kognisjon, sosial representasjon og subjektive teorier. I: Grøndahl, S.B. og **Vatnøy, I.P.** *Notater om Integrativ Supervisjon*. Oslo: CONFLUX Forlag, s.48-55.
- Petzold, H.G.,** 1998. *Integrative Supervision, Meta-Consulting & Organisationsentwicklung*. Paderborn: Junfermann Verlag.
- Petzold, H.G.,** 2004 *Vitenskapstreet*. Norsk Forening for Integrativ Terapi. Oslo
- Petzold, H.G.,** 1993: *Integrative Therapie, Modelle, Theorien und Methoden für eine schulenübergreifende Psychotherapie*, Bind II/2 Paderborn: Junfermann Verlag.

ARTIKLER

- Calrquist, E.,** 2005 Ideologibegrepet: Ulike tilnæringer. I: *Impuls, Tidsskrift for Psykologi*. 59 (3)
- Petzold, H.G.** (2002): Coaching als "Soziale Repräsentation". Düsseldorf, Amsterdam, Krems unter Mitarbeit von Claus Hildenbrand und Markus Jüster. Nettpublikasjon. www.FPI-Publikationen.de/materialien.htm. SUPERVISION: Theorie - Praxis - Forschung, 02/2002

NETTSIDER:

<http://www.uio.no/studier/emner/sv/psykologi/PSY2401/v06/undervisningsmateriale/Kap2.ppt>.

FORELESNING:

Ilse Orth, 2. masterseminar september 2002. *The multi layer model and work with systemic resonances*.

Konsensusverdenen består av sosiale representasjoner som stadig dannes, brukes, fornyes og endres av menneskene for å skape sunn fornuft i det daglige liv. Sosiale representasjoner er med på å opprettholde kontakt og interaksjon mellom oss mennesker. De utgjør et "sosialt lim".

Sosiale representasjoner oppstår kontinuerlig i samfunnet vårt, og i følge Moscovici spesielt ved endringer eller splittelser i et samfunn. I alle kulturer er det tider hvor det er uenigheter eller til og med splittelser i systemet av sosiale representasjoner (ideer, forestillinger som også kan vise seg i praksis). Det er nettopp i slike perioder at nye sosiale representasjoner dukker opp; for å gjenoppbygge ny forståelse/mening og stabilitet, og for å gjøre det som føles ufamiliært familiært.

Sett i en større sammenheng dukker nye sosiale representasjoner fram ved paradigmeskifter. Sunn fornuft og gjengse oppfatninger blir også mer fremtredende der vitenskap og kunnskap blir popularisert. Den symbolske vitenskapsforestillingen skaper dagligtale og atferd. Dette er i tråd med Petzolds beskrivelse av *komplekse sosiale representasjoner*.

I henhold til det ovennevnte, bygger dette oppunder det foranderlige og dynamiske aspektet ved sosiale representasjoner; noen dør mens andre lever videre eller danner grunnlag for nye. Sosiale representasjoner er et produkt av den kultur vi befinner oss i. Petzold skriver også at representasjonene utgjør en *intermental* verden. Sosiale representasjoner utgjør en del av vår sosiale verden (også i betydningen av Petzold sin definisjon av sosial verden). Representasjonene danner et "konsensuelt univers". Sosiale representasjoner må sees på som en del av omgivelsene til et individ eller en gruppe, og de er spesifikke i forhold til de enkelte samfunn. De bør derfor alltid sees i lys av sin kontekstuelle situasjon, nærmere bestemt sin historiske, sosiale, kulturelle, økologiske og politiske kontekst (jfr. flerperspektivet).

Ut fra teorier om sosiale representasjoner konkluderer jeg med at representasjonene finnes på **meso-, makro- og meganivå** (10).

Teorier om sosiale representasjoner sett i lys av Integrativ supervisjons metateori.

Teorier om sosiale representasjoner plasseres i vitenskapstreet under realeksplikative teorier (middle range theories). Teorier om sosiale representasjoner er med på å understøtte Integrativ supervisjons metateorier (large range theories) vedrørende antropologisk og ontologisk ståsted. Kort fortalt: Vi blir mennesker gjennom våre medmennesker i **ko-respondensprosesser**, og all væren er medværen, altså intersubjektiv og **ko-eksisterende**. Mennesket er også **ko-kreativt**. Sosiale representasjoner er et eksempel på denne ko-kreativiteten fordi det er sosiale sammenhenger i tid (kontekst og kontinuum) som er grunnlaget for dannelse av de sosiale representasjonene. På bakgrunn av dette blir også samfunnsteori relevant. Sosiale representasjoner understøtter også det **heraklitiske prinsipp** (11) og **kontingens** (12) som hører til kosmologien i meta-teoriene i den Integrative ansatsen (approach). Dette er viktige grunnposisjoner i Integrativ supervisjon. Representasjonene er dynamiske. De forandres og *vi* endrer også representasjoner. Teorier om sosiale representasjoner vitner om **flerperspektivitet**. For det første bygger disse teoriene på flere kilder (Durkheim som den viktigste) og disipliner innenfor sosialvitenskapen (Augoustionos 2006:37). Dette viser **konnektivitet** (13), og dermed også **transversalitet** (14). For det andre fordi det individuelle og det kollektive aspektet er ivaretatt. Det er et *både og*. Dette viser også et klart sosial-psykologisk ståsted som gir et sosialkonstruktivistisk perspektiv.

Sosiale representasjoner og implikasjoner for Integrativ supervisjonspraksis (small range theories).

For å oppdage sosiale representasjoner er det nødvendig å etablere en kritisk distanse fra vår hverdagsverden av sunn fornuft, hvor disse representasjonene sirkulerer. Med andre ord må vi innta et metaperspektiv, og vi har behov for å metareflektere over vår dagligtale og diskursen i feltet. Det kan være nødvendig å gjøre diskursanalyser, fordi sosiale representasjoner ofte utgjør en del av diskursen. Diskurser kan bli sterkt forførende (Humphreys, 1998 i Impuls 2005:9) for diskursens deltakere. Diskurser er derfor gjenstand for myter, paradigmetenkning og dogmer, fordi diskursen legger føringer for hva som er "sant" og hva som er "kunnskap" i f.eks. faglige kretser.

Noter:

1. "Med "social world" forstår jeg et perspektiv på verdenen som deles av en sosial gruppe, et "verdenssyn" (med dets trossystemer, verdier og grunnleggende overbevisninger på mikro- og mesonivå), som gir en verdensanskuelse på makro- og meganivå. Social worlds på makronivåer, som tidsånden, preger mikro- og mesonivåer på en måte som enten er konfirmerende – man er enig – eller divergerende – man er uenig/man går imot tidsåndens strømninger. "Social worlds" dannes gjennom forteller- og samtalefellesskap i prosesser av kollektive interpretasjoner, dvs. hermeneutikk". Fra artikkelen "coaching als "soziale repräsentation"", av Petzold et. al. 2000, oversatt til norsk av Silvia B. Grøndahl og Jeanette L. Musæus.
2. Ko-respondens er en synergetisk prosess for direkte og helhetlige møter og drøftinger mellom subjekter, på kropps-, følelses- og fornufts nivå, om temaer og saksforhold, sett i lys av den aktuelle situasjon og sammenheng (kontekst/ kontinuum). Målet for ko-respondens er opprettelse av konsens som kan manifestere seg i konsepter som brukes av konsensfellesskap og gir grunnlag for ko-operasjon (Petzold, *Vitenskapstreet* 2003).
3. Polylog: i en samtale er det flere "stemmer" i hver deltaker, f.eks. stemmene til våre lærere, venner osv. Begrepet betegner også en utvidelse av dialogen; en samtale med flere enn to subjekter.
4. Samtale, drøfting:
 - 1) Fransk poststrukturalisme (Foucault): et system av utsagn som organiserer "fornuften" innenfor en samfunnstradisjon, ofte anonym (f.eks. i psykiatrien, medisinen, osv.)
 - 2) En maktfri dispuitt der man lytter til hverandres framstilling og lar det beste argumentet vinne (Habermas)
5. Ferdigheter, tekniske viten, personlige egenskaper som ligger som en mulighet i kompetanse og praktisk gjør det mulig å nå målene. Utføre visse handlinger, prestasjon.
6. Top-down og bottom-up tilnærming: tanker produserer (kropps)bevegelser og bevegelser produserer tanker (Ilse Orth)(Ikke å forveksle med uttrykkene "top-down and bottom-up processing" i sosial kognisjon jf. Stroebe 2001:119).
7. Interaksjon er den strukturerte, gjensidige fullbyrdelse av en åpen måte å forholde seg på (atferd) i tid og rom (kontinuum og kontekst). Interaksjon springer ut ifra representasjoner, og begrunnes av disse – som er basis for struktur. (Petzold 1998:434, oversatt til norsk av Jan Sjøberg jan. 2005)
8. Begrepet kommer fra Flick, 1991, og blir omtalt av Petzold, 1998. Oversatt av Silvia B. Grøndahl: "I de subjektive teoriene er alltid kollektive kognisjoner, den samfunnsmessige og kulturelle virkelighet til stede. Alle mennesker har sine egne subjektive teorier om helse, sykdom og livet simpelthen. Vi har også alle våre egne lærte forståelser av for eksempel situasjoner og konflikter".
9. Emergen: skapende utviklingsprinsipp, tilsynekomst
10. Mikro-nivå: individ/innad i en liten gruppe. Meso-nivå: ulike felt. Makro-nivå: ulike kulturer/samfunn. Mega-nivå: globalt, på tvers av landegrenser (Fra notat nr. 10 (Jeanette L. Musæus) og nr. 13 (Jan Sjøberg), *Notater om Integrativ Supervisjon* 2006)
11. Heraklitiske prinsipp: alt er foranderlig, alt flyter (Panta rei). Vi kan ikke to ganger stige ned i samme elv.
12. Kontingens: det å være mulig; at allting alltid kan være annerledes
13. Konnektivitet: å forbinde ulike teoretiske ståsted
14. Transversalitet: pluralistisk, ikke lineær, åpen, prosessuell, en pragmatisk (tilpassende) måte å tenke på
15. Dekonstruksjon, som er forbundet med postmoderne tenkning, betyr at man plukker fra hverandre gitte sannheter for å synliggjøre sosiale og tankemessige prosesser som skaper og opprettholder disse (Thornquist 2003:144)

Generelt i arbeidsmarkedet kan man si at mange blir presset til å stå på og vise til prestasjoner og resultater. En mekanistisk holdning bidrar til at mennesker i større eller mindre grad blir objektivert/tingliggjort. Dette er endimensjonalt og kortsiktig tenkt, særlig med tanke på en god forvaltning av menneskelige ressurser.

Dette bringer meg tilbake til spørsmål om makt og kontroll. Hvor er kontrollen plassert? Besitter helsearbeideren/arbeidstakeren kontrollen selv (jf. Flammer) eller er den lokalisert utenfor (jf. indre eller ytre kontroll locus) individet? Supervisjon kan bidra til bevisstgjøring om f.eks. taus kunnskap, og gi den verdi. Der dette skjer vil det fremme indre kontroll locus.

I dag mener jeg at vi har en trend hvor ytre kontroll-locus har forrang, og blir tillagt større betydning og verdi enn indre kontroll-locus. Et stort antall konsultasjoner pålegges behandlere, og det er mange ytre pålegg i forhold til pasientene. Nyutdannede fostres opp i et kapitalistisk hegemoni med preg av ytre kontroll locus. Nye sosiale representasjoner om effektivitet og inntjening blir fremtredende, og dette gir mindre tid for kvalitet. Supervisjon er en kvalitetssikring som skal besørge et faglig forsvarlig nivå og heuristisk framgangsmåte.

Med metarefleksjon og den metahermeneutiske triplex-refleksjonen som metode for diskursanalyse, kan vi bli mer klar over egne tilvante forestillinger og tilegne oss økt innsikt i representasjonenes betydning. Tar psykologene og andre behandlere utgangspunkt i psyke og soma som to atskilte virkeligheter (dualisme), eller har de et mer holistisk perspektiv? Hvilke følger får dette? Hvor mye er psykiatrifeltet formet av tanken om at sykdoms fenomener kun har en årsak, istedenfor at de er multideterminerte?

Mye av ovenfor nevnte tanker og annet tankegods kamuflerer seg som sosiale representasjoner. Disse kan få en ideologisk funksjon.

Terapeuter og supervisorer bør, med grunnlag i faglig kompetanse og etiske refleksjoner, metareflektere over disse og lignende spørsmål.

Supervisjon som praksisstrategi kan være med på å avdekke sosiale representasjoner på arbeidsplassen. Avdekking av representasjonene kan være hensiktsmessig, fordi enkelte representasjoner kan være begrensende for en selv, for teamet, for arbeidsgruppen eller for pasienten, eller de kan være nyttig og gode, og av den grunn nyttig å få belyst eller bevisstgjort og kanskje videreutviklet. Sosiale representasjoner som stereotypier kan, som vi har lest tidligere, ha en symbolsk, politisk og ideologisk funksjon (Augoustinos 2006:259). Disse betydningsfulle funksjonene er hittil viet svært lite oppmerksomhet, men ikke desto mer kan det være nyttig å belyse disse i supervisjonssammenheng; hvordan påvirker de f.eks. vår refleksjon og praksis i arbeidslivet? Hvordan påvirker det interaksjonen med kollegaer eller andre mennesker?

Stereotypier gir grobunn for fordommer. Eventuelle fordommer kan kun overkommes/bekjempes ved å endre våre sosiale representasjoner mht kultur, etc. (Moscovici 2001:45). For å endre disse må de først identifiseres. Jeg har tidligere skrevet at sosiale representasjoner er et sosialkonstruktivistisk fenomen sett i lys av postmodernismen. Men for å *avdekke* og gjøre representasjonene mer synlige er det snakk om å plukke bitene fra hverandre, altså snarere **dekonstruksjon** (15) (Derrida).

Petzolds **metahermeneutiske triplex refleksjonsmodell** (16) er en dekonstruksjonsmodell som bygger på Derridas tanker og dekonstruksjonsanalyse. For å gå fra det komplekse til det enkle er dekonstruksjon en mulighet. (Her ser vi en annen betydning av Postmodernismen, nemlig paradigme om dekonstruksjon (f.eks. diskursanalyse) som en motsats til modernismens tanke om èn sannhet som gjelder.) Tilsynekomsten (emergens) og bruken av sosiale representasjoner er oftest ubevisst. Ved hjelp intervensjoner som diskursanalyse (Foucault) og metahermeneutisk triplex-refleksjon som hjelper oss med **eks-sentrisk, hyper eks-sentrisk** og **hyper hyper eks-sentrisk posisjon**, kan det avdekkes hvilken innflytelse de har på arbeidstakere i en institusjon (eller organisasjon etc). Arbeidstakere blir, i større grad, gitt muligheten til å bestemme hvilken innflytelse representasjonene skal ha. I denne sammenheng blir det naturlig å trekke inn kontrollteori (middle range theories). Der hvor det tidligere var en ytre kontroll locus, i og med at representasjonene i stor grad er ubevisste, kan det skje et skifte til indre kontroll locus (se mer nedenfor).

Dette ser jeg også som viktig med tanke på at sosiale representasjoner, slik jeg oppfatter, er med på å skape vår individuelle identitet, i tillegg til den kollektive gruppeidentiteten som Augoustinos beskriver (2006:37). Dette bringer oss til å se den transversale grunnlagsposisjonen i Integrativ Supervisjon. Her forenes den psykoanalytiske og den sosialpsykologiske tradisjonen; og vi lar dem berike hverandre i det identifisering (selvattribusjon) og identifisering (fremmedattribusjon) er grunnlaget for vår identitetsdannelse.

Ut ifra min oppfatning av at sosiale representasjoner finnes på flere nivå, blir det naturlig å tenke at det finnes overordnede sosiale representasjoner og underordnede sosiale representasjoner. Et eksempel på makro-nivå kan være: *etnisk norsk*. På meso-nivå kan representasjonen være *bergenser*. Jeg mener også at representasjonene kan ha en nøytral, positiv eller negativ valør (jf. kollektive emosjoner). Representasjonene mener jeg også kan variere med alder og kjønn, på lik linje som vi vet at de varierer mellom samfunn og miljø. Dette er nyttig å være klar over i supervisjonssammenheng når man bl.a. skal jobbe for å styrke teamet og deri **fundert kollegialitet** (17).

Som beskrevet tidligere, dannes sosiale representasjoner i en kultur, men de er i seg selv også konstituerende for kulturen. Dette er i tråd med Petzolds definisjon av kultur (18). Ergo er sosiale representasjoner også organisasjonskultur, eller "institusjonskultur". Representasjoner er sentrale fordi de knytter individet opp til institusjonen og skaper rammer for ko-respondensprosesser, f.eks. det som kommuniseres og oppfattes som viktig og mindre viktig. Representasjonene danner også rammer for hvordan ting skal løses, og hvilke problemer som er vanlige på arbeidsplassen. På bakgrunn av det foreskrevne blir kulturdannelse også et emergens-fenomen.

Den kulturen jeg kjenner best til er psykiatrien, og jeg vil nedenfor trekke frem noen eksempler på sosiale representasjoner eller kultur nettopp fra dette feltet. Mine hypoteser om representasjoner er basert på informasjon via media, mellommenneskelige interaksjoner og egen erfaring som miljøterapeut i psykiatrien:

- Sjefen og psykiateren vet best
- Man må være psykolog eller psykiater for å behandle

- Den som har formelt ansvar må også være den som bestemmer og styrer
- Akademisk utdanning verdsettes høyst
- **Den tause kunnskapen** (19) har ikke status
- Sykdomsfokusert utdanning kreves for å jobbe i psykiatrien

Jeg opplever dessuten at fokus på sykdom og diagnose får mye større plass enn hva sunnhet og hva som er helsebringende får. Det kunne med fordel blitt satt av mye mer ressurser til bevarende og helsefremmende arbeid for pasientene.

Jeg mener også at "syke" mennesker oftest har elementer av "friskhet" i seg, som psykologer og annet helsepersonell kanskje kan spille mer på? Ved å stimulere og arbeide aktivt med ressurser og helsefremmende arbeid, vil dette kunne gi gode opplevelser og positive følelser som igjen avler mer positivitet. De mindre gode følelsene vil også nedtones. Dette er i tråd med nyere hjerneforskning (Damasio og Davidson i Klein, 2002).

Det er svært viktig å bemyndige (jfr. empowerment) pasientene så langt det lar seg gjøre. Det vil gi pasientene kontroll (indre kontroll locus)- og mestringsopplevelse. Dette vil igjen styrke den personlige suvereniteten og ha en positiv effekt på identitetsdannelse. Lært hjelpeløshet er et fenomen som jeg dessverre ser ofte. Ca. 30 % av depresjoner bunner i lært hjelpeløshet (I. Orth, 2002). Tingliggjøring er fortsatt en utfordring i psykiatrien og i helsevesenet som manifestasjon på den kartesianske arven. Hvor mye bidrar vi helsepersonell til å fremme pasientens egen og indre kontroll? Meta-refleksjon er et uvurderlig verktøy for å avdekke slike forhold og for å praktisere intersubjektivitet og ko-respondens. Supervisorens oppgave er å gjøre supervisandene oppmerksom på de ovennevnte forhold. Kunnskapen kan bidra til bedre pasientbehandling og bedre relasjon mellom supervisanden og pasienten.

I psykisk helsevern har en rasjonaliseringsdiskurs blitt fremtredende i de senere år. Handlinger skal skje hurtig og kostnader minimeres. Inntjening innenfor helsesektoren markerer et paradigme-skifte. Sosiale representasjoner bidrar til denne diskursen.